

Verejný notár v službe ľudu.

Tažisko verejnonotárskeho povolania na Slovensku je usporadovanie pozostalostných záležitostí medzi dedičmi. Sám zákon naložil pojednávať pozostalosti verejným notárom. Iste bola a je odôvodnená príčina, prečo práve pozostalosti vynesali zo sudcovského rozhodovania a sverili ich na osobitný orgán, ktorého súd poveruje z moci zákona pojednávaním pozostalostí.

Táto príčina má svoju pohnútku v prirodzenej povahe ľudskej. Skúsenosti nás poučujú, že v otázke majetkových vecí nie je rozdielu čo do povahy ani medzi národnou príslušnosťou, ani medzi náboženskou, ani medzi stavom, ba ani medzi vysoko postavenými inteligentnými ľuďmi a medzi obyčajným pospolitým ľudom. Keď raz vyskytne sa otázka či už skutočného, alebo len domnelého ukrátenia dedičského podielu, tam sa rozvíri náruživosť ľudská niekedy do takeho stupňa, že príde nielen k slovným potýčkam, ale i k vystrájaniam sa telesným inzultovaním, ba i k samým telesným inzultom.

Slovom, pozostalostné záležitosti sú takej povahy, že v prevažnej väčšine prípadov vyžadujú pre opisaniu ľudskú vlastnosť dlhšieho času na konečné usporiadanie, pri čom mimovoľne prejde na pokračujúceho verejného notára, ako na nestrannú osobu úradnú, úloha pokonávať dedičov. A na pokonávanie sú sudy nie zariadené, preto môže to vykonať len osobitný orgán, na to zákonom ustanovený a súdom s prípadu na prípad poverovaný.

Od shovievavosti, trpezlivosti a psychologických skúseností verejného notára závisí, či hádajúcich sa dedičov, — keď sa napred vyburia —, vie nakriatnuť na pokonanie. Toto je vlastne pôvodne myslený, ušľachtilý cieľ pri usporadovaní pozostalostí. Treba vedieť, že keď sa dedičia na začiatku prudko srazia, to je dobrým znakom ich neskoršieho pokonania. A už tým samým, že verejný notár vie docieľiť dohodu a pokonanie tam, kde sa jeho námaha stretne s úspechom, vykoná veľmi dobrú, osožnú vec nielen samým dedičom, ale i súdom, lebo zamedzí zbytočnú pravotu.

Keď povážime, že do pozostalosti príde v prevažnej väčšine len nehnuteľný majetok, lebo sa nedá zatajiť, a že nehnuteľný majetok má v najväčšej čiaske roľníka, teda pospolitý ľud, možno povedať, že nepomerná väčšina dedičov skladá sa z pospolitého ľudu. A tak verejný notár má skutočne s ľudom do činenia. A tu treba mnohokrát vysvetľovať, poučovať, aby ľud pochopil skutočný a právny stav podľa zákona, aby vedel, ktoré jeho nároky sú oprávnené, ktoré nie a čo mu v konkrétnom prípade z pozostalosti patrí a čo nie. A v prípade, že by nastala medzi dedičmi hádka, nastáva úloha verejnému notárovi, aby dedičov trpezlivosťou a vplývaním na nich bez akéhokoľvek ináč psychického nátlaku vedel mať na pokonanie.